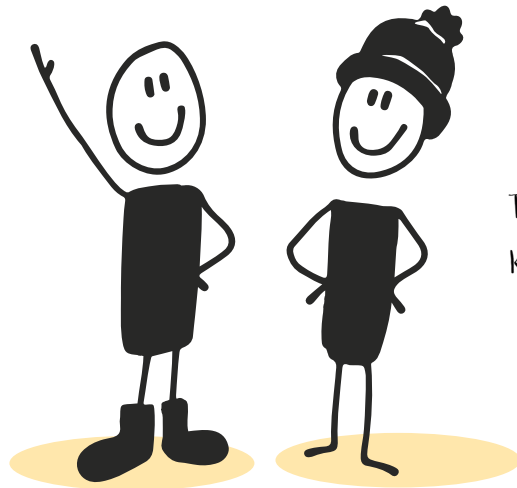

SUKKATEATTERI & PIPOTEATTERI
ESITTÄÄ

Ommistutaan yhdessä

VERTAISARVIOINTIA HARRASTAJATEATTERISSA

TEKSTI: JOHANNA IKOLA

KUVITUS: RAISA LAUKKANEN

**KANSALAI-
FOORUMI**

Tämä prosessikuvaus kertoo, miten harrastajateatteri voi kehittää toimintaansa tutustumalla jonkin toisen teatterin toimintaan. Vertaisarvioinnin periaatteina ovat yhteistoiminnallisuus, seikkailullisuus ja kokemuksellisuus.

Vaikka vertaisarvioinnista kuvataan tässä tietty toimintamalli, pääpaino on vahvasti siinä, että osapuolet löytävät itselleen sopivat tavat arvioinnin toteuttamiseksi mukavalla, rennolla mutta kuitenkin tavoitteellisella tavalla. Mallia voi siis soveltaa askel askeleelta tai käyttää vain niitä osia, jotka tuntuvat sopivimmilta.

1. VALITAAN MIELENKIINTOINEN KUMPPANI

Olellainen osa vertaisarvioinnin onnistumista on hyvän kumppaniteatterin valinta. Alla on muutama kriteeri kumppanin valintaa helpottamaan.

Hyvät vertaisarviointikumppanit

- » toimivat maantieteellisesti riittävän kaukana toisistaan, mutta kuitenkin riittävän lähellä, että tapaamiset onnistuvat suhteellisen vaivattomasti
- » eivät kilpaile samoilla markkinoilla
- » ovat riittävän samankaltaisia vertailun mahdollistamiseksi, mutta myös riittävän erilaisia, että aivan uudetkin ideat kehittämistyössä mahdollistuvat
- » ”painivat samassa sarjassa”, eli ovat toiminnan volyymiltaan suurin piirtein saman kokoisia
- » ovat aidosti kiinnostuneita oman toimintansa kehittämisestä ja suhtautuvat intohimoisesti tekemiseensä
- » ovat kiinnostuneita toistensa toiminnasta.

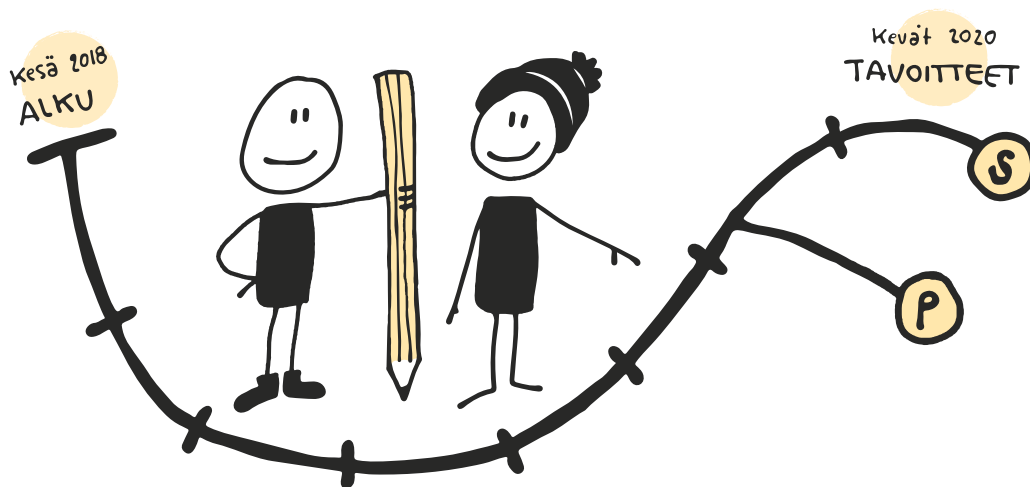

Terve uteliaisuus on tärkeää kumppanin valinnassa. Kannattaa valita sellainen teatteri, jonka toiminnassa on jotakin sellaista, mikä oikeasti kiinnostaa. Jos mieleen tulee esimerkiksi kysymys ”Miten ihmeessä ne tuon tekevät?”, on pohja hyvälle vertaisarviointiprosessille luotu.

Sitten vain otetaan yhteyttä kiinnostavaan kumppaniteatteriin! Varteenotettavia kumppaneita löytynee naapurikylästä tai -kunnasta tai maakunnasta. Jos partnereita on liikaa, tai niitä ei tunnu löytyvän laisinkaan, kannattaa vinkkausapua pyytää teatterialan järjestöistä (Kansalaisfoorumi, Suomen Harrastajateatteriiliitto tai Nuorisoseurat).

2. MÄÄRITELLÄN TAVOITTEET JA AIKATAULU SEKÄ SOVITTAAN, KETKÄ VASTAAVAT TOIMINNAN TOTEUTUMISESTA TEATTEREISSA

Tämän vaiheen tärkeyttä ei voi tarpeeksi korostaa. On erittäin tärkeää yhdessä sopia siitä, mikä on koko vertaisarviointiprosessin aikataulu ja ketkä vastuutetaan huolehtimaan prosessin etenemisestä. Kun vastuhenkilöt on valittu, he ovat yhteydessä keskenään ja sopivat mihin toiminnan osa-alueisiin vertaisarviointi keskittyy. Lisäksi kumppaneiden täytyy sopia prosessin aikataulusta. Arvioitavia toiminnan osa-alueita voivat olla esimerkiksi produktiot (ohjelmistopolitiikka, markkinointi, myynti, ohjaajakysymys), talous, jäsenistö ja/ tai yhteistyö/verkottuminen.

3. KUVAILLAAN JA ANALYSOIDAAN TOIMIJOIDEN NYKYTILAA

Tässä vaiheessa kumppaniteatterit analysoivat omaa toimintaansa. On sitä parempi mitä isompi joukko teatterilaisia saadaan osallistumaan. Vähintään teatterin hallitus/johtokunta kokonaisuudessaan pitäisi saada mukaan.

Analysoinnin kohteena ovat kumppanien yhdessä sopimat asiat ja analysoinnissa voidaan käyttää työkaluna yksinkertaista *nykytila-analyysilomaketta* (liitteenä). Analyysityökalun avulla avataan jokainen analysoinnin kohteena oleva teatterin toiminnan osa (esim. talous) ja pohditaan, mitkä asiat toimivat ja mitkä eivät tai mitkä osat vaativat kehittämistä. Lisäksi työkalu laittaa miettimään, mitä tavoitteita teatterilla on tällä toiminnan osa-alueella. Arvioinnin kohteiden lukumäärä vaikuttaa siihen, kuinka kauan tähän työskentelyvaiheeseen menee aikaa. Kannattaa varata aikaa vähintään 2–4 tuntia.

Kun itsearviointi on tehty, se lähetetään kumppaniteatterille tutustuttavaksi. Vertaisarvioinnista vastaavat henkilöt toimittavat kumppaniteatterin itsearvioinnin tulokset nähtäväksi vähintään hallitukselle ja mahdollisesti koko jäsenistölle, jos niin sovitaan.

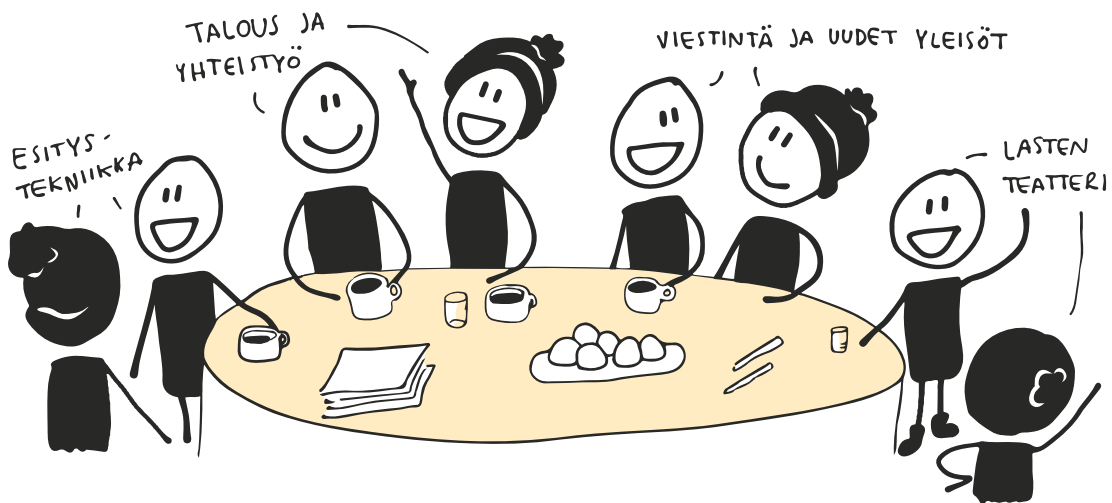

4. VALITTAAN TARKEMMAT TUTUSTUMISKOHTEET

Kun kumppanukset ovat tutustuneet toistensa itsearviointiin, on teattereiden vastuhenkilöiden aika sopia, mitkä ovat ne kumppanin toiminnan osa-alueet, joista ollaan erityisesti kiinnostuneita. Näin aloitetaan vertaisarviointitapaamisen valmistelu. Tapaamiseen on tärkeää ottaa mukaan dokumentaatiota – talouslukuja, markkinointimateriaalia, toimintasuunnitelmia, vuosikelloja, ohjeistuksia jne. – sen mukaan, mitkä toiminnan osa-alueet on otettu tarkastelun kohteeksi.

5. KUMPPANUKSET TAPAAVAT KÄYTÄNTEIDEN KUVAUKSEN MERKEISSÄ

Kaikki edellä kuvattu taustatyö tähtää teattereiden yhteiseen tapaamiseen, jonka aikana on tarkoitus esitellä teattereiden toimintaa, keskustella ongelmista ja niiden ratkaisuista sekä löytää toisen teatterin toiminnasta elementtejä, joita voisi soveltaa omaan toimintaan. Tapaaminen voidaan järjestää jommankumman kotikentällä tai jossain neutraalissa paikassa.

Tapaaminen voi edetä vapaamuotoisesti, tärkeää on kuitenkin sisällyttää tapaamiseen seuraavat elementit:

- » teattereiden yleisesittely
- » itsearvioinnin purku keskustellen ja kysellen -> tässä on tärkeä oppimisen paikka: vaihdetaan tietoja ja ajatuksia siitä, miten hommat kumppanusten teattereissa hoidetaan, opitaan hyviä käytänteitä ja saadaan kumppanilta ideoita ja neuvoja oman toiminnan haasteellisiin kohtiin
- » oman teatterin toiminnan kehityskohteiden pohdinta ja valinta (tämän pohdinnan kumpikin teatteri tekee keskenään) -> kehityskohteita mieluummin vähän kuin paljon, tällä varmistetaan se, että kehittämistyö lähtee käyntiin eikä tunnu liian ylivoimaiselta
- » kehityskohteiden esittely kumppanille lyhyesti
- » prosessin seuraavista vaiheista sopiminen ja aikatauluttaminen

Tapaamiseen kannattaa varata vähintään yksi kokonainen päivä. Jos kumppanukset vaikuttavat maantieteellisesti etäällä toisistaan, voi olla hyvä idea varata koko viikonloppu, jolloin on tarpeeksi aikaa kiireettömään ajatusten vaihtoon. Tapaamisen suunnitteluun kannattaa käyttää aikaa, jotta yhdessäoloaika saadaan käytettyä hyödyksi. Tätä työskentelyä tukemaan voi harkita ulkopuolista asiantuntijaa, esimerkiksi Kansalaisfoorumin työntekijää tai vaikkapa henkilöä, joka on ollut mukana vastaavassa harrastajateattereiden vertaisarviointiprosessissa.

6. KEHITYSKOYTEIDEN MUUTTAMINEN KÄYTÄNNÖN TOIMENPITEIKSI

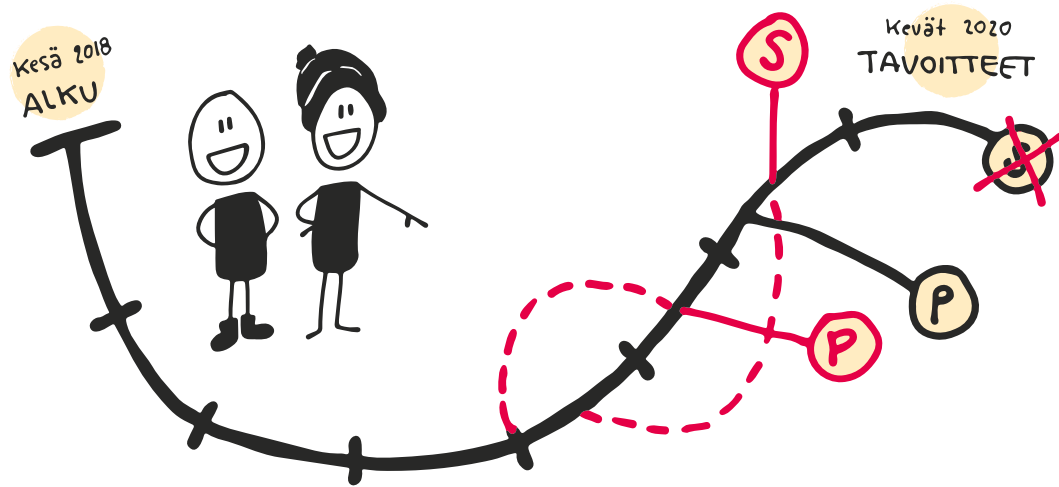
Yhteisen tapaamisen jälkeen on tärkeää sopia teatterin oman jäsenistön kesken, miten toimintaa aletaan kehittää. Toimenpiteiden on oltava tarpeeksi konkreettisia ja niille pitää sopia toteuttaja/toteuttajat sekä aikataulu.

7. VIERAILUT KUMPPANUSTEN KOTITEATTEREISSA

Vertaisarviointiprosessi saa uutta syvyyttä, jos kumppanuksilla on aikaa ja halua vieraillla molempien kotiteattereissa. Paras tapa on tietysti se, että kumppanukset käyvät katsomassa toistensa esityksen ja samaan yhteyteen voidaan sopia lyhyt seurantatapaaminen. Nämä vierailut voidaan ajoittaa muutaman kuukauden tai puolen vuoden päähän ensimmäisestä yhteisestä tapaamisesta.

8. VERTAISARVIOINNIN TULOSTEN ANALYSOINTI KOTITEATTEREISSA

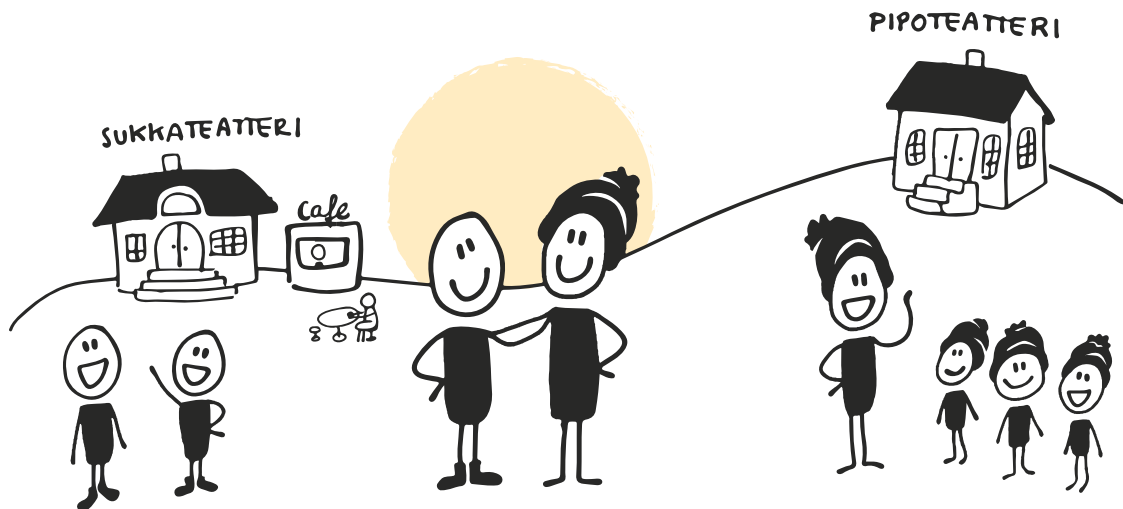
Noin vuoden, puolentoista kuluttua prosessin alkamisesta voidaan aloittaa tulosten analysointi. Teatterit voivat halutessaan täyttää uudestaan prosessin alussa tehdyn analysointilomakkeen. Kun tuloksia verrataan ensimmäiseen analyysiin, saadaan arvokasta tietoa siitä, missä mennään ja millaista muutosta/kehitystä analysoitavissa kohteissa on tapahtunut. Tärkeää on tietysti myös tarkistaa, mitä yhdessä sovituille kehityskohteille kuuluu: mitkä asiat ovat menneet suunnitellusti eteenpäin ja missä mahdollisesti poljetaan paikallaan.

9. VERTAISARVIOINNIN TULOSTEN ANALYSOINTI KUMPPANUSTEN KESKEN

Jos mahdollista, vertaisarviointikumppanit voivat tavata uudelleen ja vertailla sitä, miten kehityskohteissa on edistytty. Jos koko vertaisarviointiprosessin aluksi sovitaan, että tällainen seurantatapaaminen järjestetään, se saattaa luoda positiivista painetta toiminnan kehittämiseen sovitulla tavalla.

Tämä seurantatapaaminen on hyvä järjestää noin 1,5–2 vuoden sisällä ensimmäisestä tapaamisesta.

CASE TEATTERIYHDISTYS KULISSI JA TEATTERI LAPUA

Jyväskylässä toimiva **Teatteriyhdistys Kulissi** ja lapualainen **Teatteri Lapua** ovat pilotoineet vertaisarviointia. Teatterit ovat toimineet jo useamman vuosikymmenen, ja molemmilla on vankka jalansija omalla alueellaan, vakiintunutta ja organisoitua toimintaa sekä suurin piirtein samansuuruinen liikevaihto. Toisaalta teattereiden toiminnassa on sellaisia toisistaan eroavia piirteitä, jotka kiinnostivat kumppania, esimerkiksi Kulissin erittäin vahva lapsiteatteritoiminta ja lapualaisten suuri ensi-iltojen määrä vuodessa.

Kulissin ja Teatteri Lapuan vertaisarviointi lähti liikkeelle tapaamisella, johon osallistui yksi edustaja kummastakin teatterista sekä Kansalaisfoorumien työntekijöitä. Tapaamisessa kartoitettiin lyhyesti teattereiden toimintaa sekä luotiin yhdessä nykytila-analyysityökalu, jonka avulla teattereiden oli määrä tarkastella toimintansa vahvuuksia ja kehittämiskohteita sekä miettiä toiminnan tavoitteita.

Analyysin kohteiksi valittiin yhdessä seuraavat asiat: produktiot (ohjelmistopolitiikka, markkinointi, myynti, ohjaajakysymys), talous, jäsenistö, yhteistyö/verkottuminen, ajankohtaiset asiat sekä toimintaa ohjaavat olemassa olevat ohjeet ja määräykset.

Kulissin johtokunta ja Teatteri Lapuan hallitus – kumpikin tahoillaan – kokoontui tekemään työkalun avulla analyysiä toiminnastaan. Valmiit analyysit lähetettiin toiselle teatterille tutustuttavaksi. Jo tämä oman toiminnan analyysi selkeytti ajatuksia ja auttoi teattereita sanoittamaan toimintansa kipupisteet mutta myös ne vahvuudet, joiden avulla toiminta pysyy vireänä.

Kun teatterit olivat tahoillaan analysoineet toimintaansa, kokoontuivat teattereiden edustajat (1 per teatteri) keskustelemaan nykytila-analyysin pohjalta siitä, mitkä asiat toisen teatterin toiminnassa olivat kiinnittäneet huomiota ja mistä asioista haluttaisiin keskustella tarkemmin.

Seuraavaksi teattereiden hallitukset kokoontuivat yhteiseen viikonlopputapaamiseen, jonka aikana oli tarkoitus esitellä teattereiden toimintaa, löytää toisen toiminnasta vinkkejä omaan toimintaan. Oman teatterin toiminnan kehityskohteiden pohdinnalle varattiin myös aikaa viikonlopun ohjelmassa. Teattereiden hallitusten lisäksi tapaamisessa olivat mukana **Tuula Hyystinmäki**, **Timo Tervo** ja **Kauko Salonen** Kansalaisfoorumista.

Viikonlopun väljiksi teemoiksi oli sovittu yleisesittelyjen lisäksi yritys yhteistyö, talous sekä toimintaa ohjaavat työkalut. Koska molemmat teatterit olivat ilmaisseet kaipaavansa yritys yhteistyöhön vinkkejä, viikonlopun aluksi kuultiin **Pauliina Lapion** alustus yritys yhteistyön mahdollisuuksista. Työskentely jatkui teattereiden toiminnan esittelyllä.

Toisena päivänä vilkasta keskustelua jatkettiin. Lisäksi teatterit joutuivat miettimään oman nykytila-analyysinsä pohjalta muutaman kehittämiskohteen. Kaksipäiväisen tapaamisen loppuun sovittiin vertaisarvioinnin seuraavista vaiheista. Tarkoitus oli vieraillla toisen teatterin esitystä katsomassa. Lisäksi sovittiin alustavasti molempien teattereiden hallitusten tapaamisesta noin 1–1,5 vuoden päähän.

Teattereiden edustajat olivat enemmän kuin tyytyväisiä päivien antiin. Jos vertaisarviointityöskentelyn alkuvaihe nykytila-arvioineen olikin saattanut tuntua vähän pakkopullalta, sitä ei yhteinen viikonlopputyöskentely todellakaan ollut. Keskustelu oli koko ajan todella vilkasta, antoisaa ja tauotonta, ja silti tuntui siltä, että aika loppui kesken. Viikonlopun tärkein anti oli, että kerrankin sai puhua oman teatterin asioista jollekin ulkopuoliselle taholle, jolla oli samanlaisia kokemuksia ja joka ymmärsi jo puolesta sanasta, mitä tarkoitettiin. Teatterit saivat toisiltaan kullannarvoisia vinkkejä toiminnan käytännön pyörittämiseen.

"Kerrankin sai puhua oman teatterin asioista jollekin, jolla oli samanlaisia kokemuksia ja joka ymmärsi jo puolesta sanasta, mitä tarkoitettiin."

Teatteri Lapuan väkeä on käynyt katsomassa Kulissin kesäteatteriesitystä, kulissilaisia vielä odotellaan Lapualle. Vertaisarvioinnin viimeistä vaihetta, toista yhteistä kokoontumista, ei vielä ole toteutettu.

Vertaisarviointiprosessin jälkeen Teatteri Lapua on mm. uudistanut lipunmyyntijärjestelmänsä ja hankkinut hankerahan avulla teatterille uuden valo- ja äänikaluston. Teatterille runsaasti lisätyötä aiheuttavasta Vanhan Paukun Festivaalin osatuottamisesta on luovuttu. Jäsenistön kasvattamistavoite ei ole vielä toteutunut ja lapsiteatteritoiminnasta Lapualla vasta haaveillaan, mutta tavoitteena on edelleen Kulissin esimerkin mukaan saada teatterille toimiva lapsiryhmä.

“Kulississa kokemus prosessista oli erittäin myönteinen ja innostava. Yhdistyksessä sattui juuri prosessin jälkeen hallitus vaihtumaan lähes kokonaan, joten kaavaillut toimenpiteet erityisesti yritysmarkkinoinnin kehittämiseksi jäivät toteuttamatta.”

“Tärkeänä pidetään sitä, että osapuolet ovat suunnilleen samantasoisilla lähtöresursseilla varustetut, jotta toisen toiminnasta poimittuja malleja on helppo lähteä omaan toimintaan soveltamaan. Lisäksi kumppaneilla tulee olla sen verran fyysistä välimatkaa, että keskinäistä kilpailutilannetta ei koeta olevan tilanteessa mukana. Arviointiprosessin käynnistämiseen ja prosessin edistämiseen tarvitaan jokin ulkopuolinen taho, välittävä osapuoli, mentori. Luonnostaan prosessit eivät lähde liikkeelle.”

Lisätietoja

tuula.hyystinmaki@kansalaisfoorumi.fi

minna.lepisto@kansalaisfoorumi.fi

timo.tervo@kansalaisfoorumi.fi

Liite: Nykytila-analyysilomake

Kansalaisfoorumi, 2018

Tämä teos on lisensoitu
[Creative Commons Nimeä-
EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0
Kansainvälinen](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) -lisenssillä.

Onnistutaan yhdessä – Vertaisarviointia harrastajateatterissa
Nykytila-analyysilomake itsearviointiin (malli)

TEATTERIYHDISTYS- TOIMINTA	Mikä toimii hyvin?	Mihin kaipaisimme parannusta?	Tavoite: mitä haluamme saavuttaa?
Produktiot <ul style="list-style-type: none"> » ohjelmisto » markkinointi/ tiedotus/ myynti » ohjaajat 			
Talous <ul style="list-style-type: none"> » lippumyynti » yritys yhteistyö » oheistuotteet » avustukset 			
Jäsenistö <ul style="list-style-type: none"> » sisäinen tiedottaminen » talkooaktiivisuus 			
Yhteistyö/verkottuminen <ul style="list-style-type: none"> » muut toimijat » yritys yhteistyö 			
Ajankohtaiset kehittämis- ja keskustelunaiheet			
Olemassa olevat toimintaa kuvaavat ohjeet / määräykset / työnkuvat			